

PROF. STANISŁAW GŁĄBIŃSKI

Z A R Y S
NOWSZEGO USTAWODAWSTWA
SKARBOWEGO W POLSCE

**(Uzupełnienie „Polskiego Prawa Skarbowego”
za okres 1928—33.)**

LWÓW 1933 — NAKŁADEM AUTORA.

✓
PROF. STANISŁAW GŁABIŃSKI

Z A R Y S
NOWSZEGO USTAWODAWSTWA
SKARBOWEGO W POLSCE

(Uzupełnienie „Polskiego Prawa Skarbowego”
za okres 1928—33.)

1.40
ŁWÓW 1933 — NAKŁADEM AUTORA:

22859

II

King. Katolicka 16. IX 33

cena 1.40 zł

X-54838
22859 II

1.40,-

Z Drukarni Kresowej we Lwowie, ul. Mochnackiego l. 48. Telefon Nr. 7.40.

SŁOWO OD AUTORA.

Od czasu wydania mojej książki o „Polskiem Prawie Skarbowem“ upłynęło kilka lat, w których nasze ustawodawstwo skarbowe doznało licznych zmian. Aby ułatwić czytelnikom tej książki, zwłaszcza młodzieży akademickiej, zorientowanie się w tych zmianach w ramach uniwersyteckiego wykładu, wydaję na jej życzenie niniejsze uzupełnienie, zachowując w niem porządek rozdziałów „Polskiego Prawa Skarbowego“ z przytoczeniem stronnic.

Lwów, 1 maja 1933.

AUTOR.

SPIS RZECZY.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

1. Ustrój władz i urzędów skarbowych	Strona . 7
2. Sądownictwo w sprawach skarbowych	. 8

ROZDZIAŁ DRUGI.

Ustrój pieniężny	. 10
----------------------------	------

ROZDZIAŁ TRZECI.

Budżet i Prawo budżetowe	. 11
------------------------------------	------

ROZDZIAŁ CZWARTY.

1. Dochody skarbowe.

1. Daniny państwowe.

a) Pogląd ogólny	. 14
b) Podatki bezpośrednie	. 15
c) Podatki pośrednie	. 23
d) Dochód z cel	. 26
e) Opłaty stemplowe, sądowe i administracyjne	. 27
2. Monopole skarbowe	. 28
3. Odrębne podatki i opłaty na rzecz funduszów państwowych	. 32

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Daniny samorządowe	. 35
------------------------------	------

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Długi państwowe	. 38
---------------------------	------

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

1. USTRÓJ WŁADZ I URZĘDÓW SKARBOWYCH.

(str. 14—16).

Ustrój władz i urzędów skarbowych uległ (na podstawie rozporz. min. skarbu z 13 sierpnia 1931 poz. 613 Dz. U.) o tyle zmianie, że w miejsce dotychczasowych odrębnych kas skarbowych prowadzenie czynności rachunkowych i kasowych zostało oddane właściwym urzędom skarbowym, które prowadzą je jako kasy „urzędu skarbowego“ z inspektorem skarbowym na czele, podlegającym prezesowi izby skarbowej. — Wskutek tego odpadło także w zakresie działania izb skarbowych postanowienie o wykonywaniu nadzoru nad czynnościami podległych im kas skarbowych.

Urzędy skarbowe „podatków i opłat skarbowych“ otrzymały krótszą nazwę: „urzędy skarbowe“ z dotychczasowym zakresem działania, zwiększonym przez prowadzenie czynności rachunkowych i kasowych za pomocą kas urzędu skarbowego.

Także centralna kasa skarbową (str. 40) została zniesiona (rozporz. min. skarbu z 10 września 1931 nr. 687), a jej agendy przekazano innym instytucjom i władzom, a mianowicie: a) czynności kasowe Pocztowej Kasie Oszczędności i Bankowi Polskiemu, b) czynności rachunkowe Ministerstwu Skarbu, c) czynności depozytowe i inne Grodzkiej Kasie Skarbowej w Warszawie.

Również osobne urzędy katastralne w Małopolsce i w b. zaborze pruskim zostały wcielone do urzędów skarbowych, a osobną ustawą (z 10 marca 1932 poz. 328) przekazano urzędowi skarbowemu przymusowe ściąganie wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych w trybie administracyjnym. Na podstawie tej ustawy wydała rada ministrów rozporządzenie o postępowaniu egzekucyjnym (z 25 czerwca 1932 poz. 580). Według

tego rozporządzenia egzekucja w trybie administracyjnym jest dopuszczalną tylko z ruchomości, oraz z wierzytelności pieniężnych i praw majątkowych, które nie są zabezpieczone na nieruchomościach lub na wierzytelnościach hipotecznych. Jeśli środki egzekucyjne w trybie administracyjnym okażą się bezskutecznymi, dopuszczalną jest egzekucja w drodze sądowej na nieruchomościach i prawach hipotecznych.

W zakresie władz celnych zwinięto dyrekcję cel w Wilnie, pozostały więc 4 dyrekcje cel (w Warszawie, Lwowie, Poznaniu i Mysłowicach) i Inspektorat cel w Gdańsku. Organizację i zakres działania dyrekcji cel określa dawniejsze rozporządzenie ministra skarbu z r. 1923 (z 24 marca 1923 poz. 258). Rada ministrów została upoważniona (ustawą z 10 marca 1932 poz. 330) do ustanowienia w drodze rozporządzeń wolnych obszarów celnych na polskim terenie celnym i do określania ich granic. Wolne obszary celne pozostają pod kontrolą celną.

2. SĄDOWNICTWO W SPRAWACH SKARBOWYCH. (str. 18—20).

Dawniejsza ustawa karna skarbową (z 2 sierpnia 1926) została dwukrotnie zmieniona. Obecnie obowiązuje ustawa karna skarbową z dnia 18 marca 1932 poz. 355. Według zasad tej ustawy ulegają karze przestępstwa skarbowe w razie naruszenia przepisów w zakresie opłat celnych i obrotu towarowego z zagranicą i z wolnym miastem Gdańskiem, wszystkich pięciu monopolów państwowych, podatków od piwa, wina i miodu syconego, od węgla, od kart do gry i patentów akcyzowych. Późniejsze rozporz. Prezyd. Rzeczyp. (z 23 sierpnia 1932 poz. 657) rozszerzyło postanowienia tej ustawy na resztę podatków pośrednich (od cukru, olejów mineralnych), a także na przepisy o sztucznych środkach słodzących, na wywóz złota zagranicę, na przepisy prawa lotniczego oraz podatku przemysłowego, o ile podatek ten pobiera się na granicy.

Wedle tej ustawy powołane są do orzekania władze skarbowe w sprawach o przestępstwa zagrożone jedynie karą pieniężną (z zamianą na areszt) lub konfiskatą przedmiotu przestępstwa, albo też obydwoma temi karami łącznie, sądy zaś we wszystkich sprawach o przestępstwa, zagrożone karą po-

zbawienia wolności, choćby tylko ze względu na okoliczności obciążające. Także wtedy powołane są do orzekania sądy, jeżeli przez jeden i ten sam czyn naruszono oprócz przepisów skarbowych także przepisy innych ustaw, podlegające ściganiu sądowemu, albo jeśli obwinionego zaaresztowano i odstawiono do sądu lub władza skarbową sama przekazuje sprawę postępowaniu sądowemu. Dochodzenia w sprawach przestępstw skarbowych przeprowadza władza skarbową pierwszej instancji bez względu na to, czy orzecznictwo należy do niej, do władzy wyższej lub do sądów. W razie zbiegu przestępstw skarbowych, należących do władz skarbowych i sądów, właściwość jednej i drugiej władzy pozostaje bez zmiany, o ile sprawa nie zostanie przekazana wyłącznie sądowi.

Władze skarbowe pierwszej instancji orzekają w sprawach, w których najwyższa kara pieniężna grożąca za dane przestępstwo, prócz konfiskaty przedmiotu przestępstwa, nie przekracza co do żadnego z obwinionych sumy tysiąca złotych.

Sprawy należące do orzecznictwa sądowego lub przekazane sądom należą wedle ustawy karnej skarbowej do właściwości sądów okręgowych i w tym celu tworzy się w każdym sądzie okręgowym wydział karnej skarbowej w składzie trzech sędziów. Minister sprawiedliwości może jednak w porozumieniu z ministrem skarbu w drodze rozporządzenia przekazywać niektóre sprawy do właściwości sądów grodzkich na obszarze całego państwa lub części państwa. Zgodnie z tem upoważnieniem upoważnione zostały władze skarbowe do wnoszenia oskarżenia w sprawach o przestępstwa, przewidziane w ustawie skarbowej karnej, przed sądami grodzkimi (rozp. min. z 3 listopada 1931 poz. 754). Rozporządzenia takie mogą być każdego czasu odwołane.

Z postanowień ustawy karnej skarbowej należy jeszcze wymienić przepisy o przedawnieniu ścigania (art. 40—42). Przedawnienie ścigania następuje, jeśli postępowania karnego nie wszczęto przy przestępstwach porządkowych w okresie jednorocznym, a przy przestępstwach karnych w okresie trzechletnim od dnia popełnienia przestępstwa. Za wszczęcie postępowania karnego uważa się jakąkolwiek czynność władzy skarbowej lub sądowej, podjętą celem ustalenia przestęp-

stwa. Gdyby jednak mimo wszczętego już postępowania upływały potrójne okresy powyżej określone (3 a względnie 9 lat), nie można w żadnej instancji wydać ani wyroku skazującego, ani skazującego orzeczenia karnego. Również mimo wydane go wyroku lub orzeczenia kara nie może być wykonana, jeśli nie rozpoczęto wykonania kary przed upływem podwójnych okresów (2 a względnie 6 lat). Przedawnienie umarza wszelkie kary, jednak zabrane przedmioty ulegną konfiskacie mimo przedawnienia.

ROZDZIAŁ DRUGI.

USTRÓJ PIENIĘŻNY.

(str. 23 i 24).

Ustrój pieniężny, ustalony rozporządzeniem Prezydenta Rzeczyp. z 5 listopada 1927, został nieco zmieniony późniejszym rozporz. Prezyd. Rzeczyp. z 27 sierpnia 1932 poz. 668. Mianowicie monety złote po 100, 50 i 25 złotych (dukaty) będą wybijane według stopy poprzednio w r. 1927 ustalonej i będą środkami płatniczymi w nieograniczonej ilości. Monety srebrne wybijają się odtąd wszystkie ze stopu zawierającego na 1000 części ogólnej wagi 750 części srebra. Opiewają one na 10 złotych, wagi 22 gramów z mocą płatniczą do 1000 złotych, na 5 złotych wagi 11 gramów, z mocą płatniczą do 500 złotych i na 2 złote wagi 4.4 gr. z mocą płatniczą do 100 złotych. Monety niklowe po 1 zł. mają moc płatniczą do 50 złotych, inne monety niklowe (po 50, 20 i 10 gr.) oraz brązowe (po 5, 2 i 1 gr.) mają moc płatniczą do 10 zł. Kasy skarbowe jednak przyjmują wszystkie monety bez ograniczenia, o ile wpłata nie opiewa wyraźnie na pieniądze złote.

Dotychczasowe przepisy o pokryciu kruszcowym biletów Banku Polskiego zostały złagodzone w nowym statucie tego Banku, zatwierdzonym ustawą z 24 marca 1933 poz. 171. — Wedle tej ustawy obieg biletów wraz z sumą natychmiast płatnych zobowiązań Banku, o ile ta suma przekracza kwotę 100 milionów złotych, mają być pokryte co najmniej w wysokości 30 proc. zapasem złota w monetach lub sztabach. Walut i dewiz obcych nie zalicza się do pokrycia kruszcowego. Przy

obliczeniu pokrycia potrąca się sumy z pożyczek zabezpieczonych złotem Banku oraz zobowiązaniami Banku w walutach zagranicznych płatne w przeciągu 90 dni.

Jeżeli pokrycie złotem spadnie poniżej 30 proc., Bank płać będzie Skarbowi podatek od nadwyżki ponad sumę pokrytą w wysokości 30 proc. według normy 2 proc. rocznie przy pokryciu poniżej 30 proc., a 4 proc. rocznie przy pokryciu poniżej 25 proc. Równocześnie stopa dyskontowa Banku musi być wyższa nad 5 proc. przynajmniej o 1/4 część stopy podatku płaconego skarbowi. Pieniądze zagraniczne, dewizy, bilon do wysokości 5 proc. całej emisji, a także bezprocentowy dług skarbu państwa do wysokości 100 milionów zł. należą do pokrycia bankowego tak samo, jak weksle i papiery wartościowe. Jednakowoż na kupno papierów procentowych państwowych i komunalnych nie może Bank użyć więcej niż 10 proc. własnych kapitałów banku.

ROZDZIAŁ TRZECI.

BUDŻET I PRAWO BUDŻETOWE.

(str. 29, str. 35—7).

Budżet Rzeczp. Polskiej składa się obecnie (od r. 1933/4) z czterech grup: z budżetu administracji, przedsiębiorstw, monopolów i funduszków. Ostatnia grupa „funduszków” została utworzona w ten sposób, że przeniesiono do niej niektóre fundusze, wykazywane dotychczas w budżecie ministerstwa skarbu (kredytowy, gospodarczy) i ministerstwa reform rolnych (obrotowy reformy rolnej), oraz wcielono do niej szereg funduszków innych, nie wykazywanych w budżetach.

Budżet administracji składa się obecnie z 18 części, ponieważ w r. 1932 ministerstwo robót publicznych zostało zniesione, a ministerstwo reform rolnych połączone z ministerstwem rolnictwa.

Budżet Przedsiębiorstw Państwowych obejmuje przedsiębiorstwa skomercjalizowane, administrowane jako odrębne osoby prawne wedle postanowień rozp. Prezyd. z 17 marca 1727 i przedsiębiorstwa inne, będące pod bezpośrednim zarządem ministerstwa. Liczba przedsiębiorstw skomercjalizowa-

nich znacznie wzrosła, a w szczególności należą do nich także koleje państwowe.

Monopole Państwowe otrzymały jednakową organizację jako przedsiębiorstwa państwowe z dyrekcjami na czele, podporządkowanymi ministrowi skarbu (Rozp. min. skarbu z 10 stycznia 1933 poz. 25—27 Dz. U.).

Cyfry dochodów i wydatków budżetowych ulegają znacznym zmianom, albowiem są w zależności od stosunków gospodarczych. Od r. 1927 do 1929/30 wzrosły one do sumy trzech miliardów złotych w dochodach i wydatkach, od roku 1930/1 wykazują stały spadek. Budżet na rok 1933/4 wykazuje dochody w sumie 2.059 milionów, wydatki w sumie 2.458 milionów zł., niedobór budżetowy więc wynosi 399 milionów, pokryty częściowo zapasami kasowymi.

Postanowienia co do kredytów miesięcznych, otwieranych miesięcznie przez ministra skarbu, pozostały nadal w mocy.

Zmianie uległy przepisy co do wydatków nieprzewidzianych w budżecie (przekroczeń budżetowych). Zasadniczo wprowadzie otwieranie kredytów nieobjętych budżetem może nastąpić tylko na wniosek ministra skarbu, uchwalony uprzednio w drodze ustawodawczej, pod warunkiem, że równocześnie zostanie uzyskane wystarczające pokrycie. Jednakowoż także przed uchwaleniem takiego wniosku może rząd robić wydatki na cele nieprzewidziane w budżecie, lub w granicach wyższych, niż je budżet określa, gdy nastąpiła konieczność, wymagająca natychmiastowego asygnowania sum ze skarbu. Wydatek taki musi się opierać na uchwale Rady ministrów, która jest obowiązana, w terminie tygodniowym ogłosić tę uchwałę w „Monitorze Polskim“, przesłać ją do wiadomości Najwyższej Izby Kontroli i jednocześnie przedłożyć Sejmowi wniosek w sprawie kredytów dodatkowych.

Uprawnienia ministra skarbu do przenoszenia na wniosek właściwego ministra kredytów między paragrafami wydatków w obrębie każdego działu poszczególnych części budżetu zwyczajnego administracji z wyjątkiem zwiększania wydatków na uposażenia, wymagają obecnie zgody Prezesa Rady Ministrów. O przeniesieniach zawiadamia minister skarbu natychmiast Najwyższą Izbę Kontroli. Inne uprawnienia

ministra skarbu co do przenoszenia kredytów w obrębie planów finansowo - gospodarczych przedsiębiorstw, monopolów i funduszków państwowych pozostają nadal w mocy, nadto wolno ministrowi skarbu zwiększać wydatki na spłatę długów państwowych w miarę uzyskania odpowiedniego pokrycia. Natomiast odpadły w nowej ustawie skarbowej uprawnienia Marszałków Sejmu i Senatu, oraz Prezesa Najwyższej Izby Kontroli do przenoszeń w zakresie ich budżetów. Mogą oni tylko na równi z ministrami przedstawiać w tych sprawach wnioski ministrowi skarbu.

Postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczyp. z r. 1927 o planie stabilizacyjnym tak co do rezerwy skarbowej w kwocie 75 milionów złotych, jak co do uprawnień doradcy zagranicznego, po trzech latach przestały obowiązywać, doradca ów już wyjechał z kraju, a rezerwa została wycofana z Banku Polskiego.

Przepisy o kredycie ulgowym zostały o tyle zmienione, że po upływie roku budżetowego mogą być przedłużane i zużyte w ciągu najwyżej trzech miesięcy tylko kredyty na cele budowlane, na rezerwę zaopatrzenia armji i na cele funduszków państwowych, pod warunkami, które ustali minister skarbu.

Prawo budżetowe i rachunkowość związków samorządowych (nr. 42) opiera się nadal na rozporządzeniu Prezydenta Rzeczyp. z dnia 17 czerwca 1924 poz. 522. Nowe przepisy wykonawcze i uzupełniające zostały wydane rozporządzeniami ministra spraw wewnętrznych z ministrem skarbu z dnia 6-go grudnia 1932 poz. 71 i 72 z r. 1933, a mianowicie:

- 1) o sporządzaniu i ustalaniu budżetów związków komunalnych. Wedle tego rozporządzenia budżet komunalny składa się z budżetu administracyjnego, oraz z budżetów szpitali, zakładów opiekuńczych, teatrów i budżetów przedsiębiorstw komunalnych użyteczności publicznej, przemysłowo - handlowych i gospodarstw rolnych, leśnych i rybnych, stanowiących samodzielne jednostki gospodarcze;

- 2) o kasowości i rachunkowości związków komunalnych, przyczem odrębnie muszą być traktowane rachunki sum budżetowych i sum pozabudżetowych.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

1. DOCHODY SKARBOWE. DANINY PAŃSTWOWE.

a) Pogląd ogólny (str. 47—50).

Głównem źródłem dochodów państwa pozostały nadal daniny państwowe łącznie z monopolami skarbowymi. Wedle zamknięcia rachunków za rok 1930/1 wynosiły ogólne dochody państwa 2.748 milionów zł., w tem dochody z danin i monopolów państwowych 2.268 milj. zł. czyli 82.7 proc., w r. 1931/2 suma dochodów 2.262 milj. zł., w tem dochody z danin i monopolów 1.855 milj. zł. czyli 82.1 proc. ogólnych dochodów. — W najpomyślniejszym roku budżetowym 1929/30 stosunek ten dla danin publicznych i monopolów był najwyższy i wynosił 86.8 proc. (na 3.029 milj. dochodów, daniny i monopole 2.622 milj. zł.)

Ogólny obraz danin publicznych zmienił się niewiele. Przybył tylko jeden nowy podatek „bezpośredni“, mianowicie podatek od energii elektrycznej i nowy specjalny podatek dochodowy (kryzysowy) od „niektórych zajęć zawodowych“, — czyli od wyższych dochodów notarjuszów i pisarzy hipotecznych ponad 1000 zł. miesięcznie. Nadzwyczajny podatek majątkowy został uchylony, a na jego miejsce wchodzi nowa nadzwyczajna danina majątkowa. Zaszły jednak znaczne zmiany w budowie i wysokości danin publicznych, tak bezpośrednich, jak pośrednich, opłat, ceł, i monopolów. Nadto powstały nowe fundusze publiczne, jako odrębne jednostki prawne, czerpiące swe dochody z własnych odrębnych danin publicznych, a mianowicie fundusz pracy, fundusz drogowy, fundusz opłat studenckich, obok takich funduszy już dawniej istniejących (funduszu kwaterunku wojskowego, funduszu rozbudowy miast i innych).

Istniejące podatki i opłaty skarbowe zostały przeważnie podwyższone w rozmaitej formie, niektóre jednak zostały zreformowane i obniżone, a mianowicie podatek przemysłowy od obrotu, podatek od kapitałów i rent, oraz podatek od spadków i darowizn.

Nową próbę podatku w naturze, zaniechaną w r. 1926, podjęła ustawa z r. 1931 (22 października poz. 761) o uiszczeniu niektórych zaległych podatków (gruntowego, majątkowego,

spadkowego i przemysłowego) w naturze na cele bezpośredniej pomocy bezrobotnym przez dostarczanie im żyta, pszenicy, jęczmienia, grochu i gryki, ziemniaków, węgla, a wyjątkowo też drzewa, według miejscowych cen rynkowych, a zboża i ziemniaków po cenie o 10 proc. wyższej od rynkowej. Ustawa ta utraci moc obowiązującą w terminie, jaki ogłosi rada ministrów.

Istniejący od r. 1926 nadzwyczajny dodatek do danin publicznych w wysokości 10 proc. został unormowany ustawą z r. 1931 (z dnia 12 lutego 1931 poz. 82). Wolnemi od tego dodatku są podatek majątkowy i danina lasowa, podatek od lokali i placów budowlanych, od energii elektr., podatek nadzwyczajny od zajęć zawodowych, cła i podatek spadkowy, oraz dodatki samorządowe i dodatki kryzysowe do podatków państwowych.

Stosunek procentowy wzajemny pomiędzy daninami publicznymi i monopolami wynosił w r. 1930/31 w zamknięciach rachunkowych 64.5 proc. dochodu z danin publicznych, — a 35.5 proc. z monopolów. Na podatki bezpośrednie przypadało 33.55 proc., na podatki pośrednie 8.09 proc., na opłaty stemplowe 7.83 proc., na cło 11.36 proc., na nadzwyczajny dodatek do danin publicznych 4.76 proc. ogólnej sumy dochodów z danin publicznych i monopolów.

b) PODATKI BEZPOŚREDNIE.

1. Podatki gruntowe (str. 50) nie uległy zmianie. Nowa ustawa lasowa (rozp. Prezyd. Rzeczp. z 21 października 1932 poz. 778) uwolniła na lat 30 sztucznie zalesione grunta leśne od podatków gruntowych, państwowych i samorządowych. — Podatek samorządowy wyrównawczy został rozszerzony na wszystkie dzielnice państwa (ust. z 20 marca 1931 poz. 172).

2) Podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich (str. 53—4) został podwyższony, wymiar tego podatku przeszedł do władz państwowych i wydane zostały nowe przepisy o ulgach dla nowowznoszonych budowli. W szczególności ustawą o kryzysowym dodatku do podatku od nieruchomości (z dnia 17 grudnia 1931 poz. 878) wprowadzono dodatkowo 3 proc. od podstawy czynszu, razem więc 10 proc. z tem, że do tego dodatku niedopuszczalne są dodatki państwo-

we i samorządowe. Wolne od tego dodatku są budynki mieszkalne, których roczny czynsz nie przekracza 1000 złotych. Ustawa utraci moc obowiązującą w terminie, jaki określi rozporządzenie Rady Ministrów. Wymiar i pobór podatku od nieruchomości (oraz podatku od lokali i od placów budowlanych), który dotychczas należał do magistratów, został objęty przez władze skarbowe (na mocy ustawy z 18 marca 1933 poz. 168), odwołanie zaś od wymiaru wnosi się do izb skarbowych. Z tego powodu gminy miejskie tracą swój dotychczasowy udział za czynności związane z wymiarem, poborem i ściąganiem tego podatku, wynoszący 5 proc., a od r. 1932 4 proc. sum wpłaconych skarbowi państwa z tytułu pobranego podatku, a przeciwnie Skarb Państwa pobierać będzie na podstawie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów samorządowych (z 11 sierpnia 1923) 2 proc. od sum wypłacanych związkom komunalnym z tytułu dodatków do tego podatku tak samo, jak je dotąd pobierał z tytułu wymierzanych i pobieranych przez urzędy skarbowe dodatków komunalnych do podatku gruntowego i przemysłowego.

Ulgi podatkowe dla nowowznoszonych budowli, oraz części nadbudowanych i przybudowanych, służące na mocy przepisów dotychczasowych, zostały na nowo unormowane i rozszerzone nową ustawą z 24 marca 1933 poz. 173. Budowle takie, tak mieszkalne, jak przemysłowe i handlowe wolne są: a) na lat 15, o ile będą wykończone do końca roku 1940, od podatków od nieruchomości i budynków, państwowych i samorządowych oraz od wszelkiego rodzaju podatków i opłat, dla których podstawą wymiaru są podatki od nieruchomości lub budynkowe, z wyjątkiem opłat z ustawy drogowej z r. 1920; b) od podatku dochodowego do końca 15-go roku podatkowego od chwili wykończenia budowli w gminach miejskich; c) nadto osoby fizyczne i prawne, oraz członkowie spółdzielni mieszkalnych i budowlanych, które do końca r. 1940 wybudują domy mieszkalne, mają prawo potrącenia z ogólnego dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu według obu działów (I i II) ustawy o podatku dochodowym, sum, będących częścią tego dochodu, zużytych na budowę. Prawo to służy im także wtedy, gdy wybudowane przez nie domy przejdą w ręce osób trzecich; d) nowe budowle wykończone w czasie od 1 stycznia 1925 do końca r. 1940 wolne

są na lat 15 od podatku majątkowego i od nadzwyczajnej daniny majątkowej, jeżeli je wykończono w czasie od 1 stycznia 1923 do końca r. 1937; e) dotacje na budowę i umowy o bezpłatne przeniesienie nieruchomości wolne są od podatku od darowizn, wszelkie dokumenty, podania, wpisy przed sądem, wolne są od opłat stemplowych i sądowych, gdy chodzi o przeniesienie własności Skarbu Państwa i związków komunalnych na cele budowlane. Należytości notariuszów i pisarzy hipotecznych w tych sprawach są niższe do 50 proc.

Ustawa ta nie uchyla dalej idących ulg, przyznanych osobami rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej na lat 25 budowlom w Gdyni (rozp. z 1 czerwca 1927) i na terenie obronnym przedsiębiorstwom przemysłowym i komunikacyjnym (rozp. z 22 marca r. 1928).

Także podatek od lokali uległ znacznym zmianom, o których będzie mowa przy podatkach odrębnych.

Podatek od nieruchomości płatny jest kwartalnie, w ciągu drugiego miesiąca następnego kwartału. Na rok 1933/4 prelimitowano z tego podatku dochód w kwocie 60 milionów złotych, oprócz 18 milionów zł., przewidywanych z samorządowych dodatków do tego podatku.

3) Podatek Przemysłowy (str. 55—60) z 15 lipca r. 1925 doznał znacznych zmian, szczególnie nowelą z 19 grudnia r. 1931, poczem jednolity tekst ustawy o podatku przemysłowym, uwzględniający wszystkie dokonane zmiany, został ogłoszony obwieszczeniem ministra skarbu z 27 stycznia 1932 poz. 110 Dz. U. Budowa podatku przemysłowego, polegająca na podziale na dwie grupy podatku: od świadectw przemysłowych i od obrotu (przychodu brutto), nie została zmieniona. Zasadniczo przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe podlegają obydwu podatkom: tylko zawody wolne nie podlegają podatkowi od świadectw przemysłowych, a zajęcia handlu wędrownego i inne wymienione w ustawie wolne są od podatku od obrotu, zajęcia rzemieślnicze jednak tylko wtedy, gdy są prowadzone przez samego właściciela przy udziale najwyżej jednego członka rodziny. Przedsiębiorstwa, mające oddzielne składy opłacają od każdego składu stałą kwotę rejestracyjną w kwocie 10 zł. z góry na cały rok podatkowy. Główną tendencją noweli do ustawy o podatku przemysłowym jest obok ulg, już dawniej przyznanych, stopniowe

obniżanie w ciągu 5 lat do 1 stycznia 1937 stopy zasadniczej z 2 proc. do 1 proc., o ile płatnik prowadzi porządne księgi handlowe, zgodne z przepisami ministerstwa skarbu. Dla obrotu przedsiębiorstw komisowych i pośredników handlowych zniżono stope 5 proc. podatku na 4 proc. Nadto wprowadziła nowela trzy nowe formy pobierania podatku przemysłowego, a mianowicie:

a) w formie podatku ryczałtowego od drobnych przedsiębiorstw na podstawie przeciętnych norm obrotu bez ustalania sum obrotu w poszczególnym wypadku, a to wedle przepisów wydawanych przez ministra skarbu, które już wydano dla drobnych przedsiębiorstw przemysłowych (4 lutego 1932),

b) w formie podatku scalonego od obrotu pewnych towarów, pobieranego jednorazowo od wszelkich faz obrotów, na podstawie rozporz. ministra skarbu i przemysłu i handlu, po wysłuchaniu opinii izb handlowych i przemysłowych i izb rzemieślniczych. Takie rozporządzenia wydano już co do obrotu artykułami monopolów państwowych (tytoniu, spirytusu, soli i loterii. Podatek pobiera się w drodze potrącenia od sumy prowizji, jako 4 proc. od sumy prowizji udzielonej przy sprzedaży artykułów monopolowych, 3 proc. prowizji przy sprzedaży losów + 10 proc. podatku państwowego i 1/4 scalonego podatku na rzecz związków komunalnych), co do obrotu cementu i cukru;

c) w formie podatku wyrównawczego od fabrykatów i półfabrykatów, wyprodukowanych przez przedsiębiorstwo, nie opłacające podatku przemysłowego, a przeznaczonych do dalszej sprzedaży lub przeróbki, z wyjątkiem artykułów w kraju wyrabianych. Podatek ten pobiera się jednorazowo od odbiorcy towaru lub jego nabywcy bez względu na to, czy podlega podatkowi przemysłowemu lub nie. Towary, wyprodukowane przez krajowe gospodarstwa i przedsiębiorstwa, wolne od podatku przemysłowego, wolne są także od podatku wyrównawczego.

Podatek przemysłowy jest obfitem źródłem dochodów skarbowych, zależnem jednak w wysokim stopniu od stanu gospodarstwa narodowego. W r. 1929/30 wpłynęło z tego źródła do skarbu 347 milj. złotych, oprócz udziału związków komunalnych. Na rok 1933/4 prelininowano tylko 192 milionów złotych dla Skarbu, a 50 milionów dla związków komunalnych.

6) Podatek dochodowy (str. 61—66), uległ nieznacznym

zmianom wskutek uchwalenia nadzwyczajnego dodatku kryzysowego do podatku w obydwu działach, wskutek rozszerzenia pojęcia „tantjem“ opodatkowanych osobnym podatkiem i łącznego opodatkowania wynagrodzeń od różnych słuźbodawców. Nadzwyczajny dodatek kryzysowy (ustawa z 22 października 1931 poz. 760) wynosi progresywnie od 0.5 proc. do 4 proc. dochodu w dziale I, a 0.5 proc. do 10 proc. wypłacanego wynagrodzenia w dziale II podatku, z wyjątkiem uposażeń funkcjonariuszów państwowych i analogicznych uposażeń komunalnych. Dochody podlegające temu podatkowi wolne są od 10 proc. nadzw. dodatku do podatków państwowych. Pojęcie „tantjem“ zostało rozszerzone na wszelkie wynagrodzenia, wypłacane pod jakąkolwiek nazwą osobom, należącym do składu zarządu, rad, komitetów nadzorczych i komisji rewizyjnych, z wyjątkiem stałych, periodycznych, z góry w cyfrze absolutnej określonych poborów im wypłacanych. Procentowe wynagrodzenie tych stale zatrudnionych osób uważa się również za tantjemy (ustawa z 7-go listopada 1931 poz. 771). Równocześnie nałożono obowiązek na osoby, które otrzymują wynagrodzenie od różnych słuźbodawców, do uiszczenia po upływie roku danego tytułem podatku dochodowego od uposażeń różnicy, jaka przypada do zapłaty od łącznego rocznego wynagrodzenia według skali art. 111 (progresywnej), a tą kwotą, jaka była potrącona przez poszczególnych słuźbodawców w ciągu ubiegłego roku. Różnicę tę należy wpłacić w kasie skarbowej w czterech ratach kwartalnych, a to 5 marca, czerwca, września i grudnia.

Dochód Skarbu z podatku dochodowego w normalnych czasach gospodarczych stale wzrastał i osiągnął w r. 1929/30 sumy 278 milionów zł., oprócz udziału związków komunalnych. Na rok 1933/4 przelimitowano tylko sumę 180 milionów złotych, nadto udział związków komunalnych w kwocie 28 milj. zł. — Łączny dochód płatników podatku dochodowego, ustalony przez władzę wymiarową w r. 1930, wynosił 3.618 milionów złotych (bez dochodu z uposażeń), z czego przeszło połowa (1890 milj. zł.) przypadała na handel i przemysł wielki, a tylko niespełna 18 proc. na dochody z gruntów i przemysłu rolnego.

7) Podatek wojskowy (str. 66—7) został z nieznacznymi zmianami na nowo unormowany rozporządzeniem Rady ministrów (z dnia 24 sierpnia 1931 poz. 697). W rozporządzeniu tem

uznano za zwolnionych od podatku wojskowego także ochotników, którzy w czasie mobilizacji wstąpili ochotniczo do wojska lub marynarki wojennej, jeżeli następnie zostali uznani za niezdolnych do służby wojskowej, albo za zdolnych tylko w pospolitem ruszeniu. Rozszerzono także zakres czasowo zwolnionych od tego podatku, między innymi na bezrobotnych, którzy w danym roku przynajmniej przez dwa miesiące byli bez pracy i nie mają dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu.

Najważniejsza zmiana, wprowadzona nowym rozporządzeniem, polega na tem, że zasadniczy podatek wojskowy (w kwocie 10 zł., 15 zł. i 20 zł.) został przekazany gminom miejskim i wiejskim. Dlatego wymiar, pobór i ściąganie zasadniczego podatku wojskowego należy do zarządów gmin, w których płatnik mieszka, a w braku miejsca zamieszkania, w których przebywał w dniu 15 grudnia roku poprzedzającego rok podatkowy, w braku zaś takiego miejsca do tej gminy, gdzie płatnik ma majątek lub źródła dochodowe. Odwołanie od wymiaru zasadniczego podatku rozstrzyga wojewoda przy współudziale z głosem stanowczym wydziałów wojewódzkich. Na rok 1933/4 preliminowano dochód Skarbu z podatku wojskowego w kwocie 800.000 złotych.

8) Podatek od kapitałów i rent (str. 67) został zmieniony ponownie w kierunku ulgowym. Ustawą z dnia 1 lutego 1930 poz. 67 zawieszono wymiar i pobór podatku tego od przychodów z wszelkiego rodzaju papierów wartościowych publicznych i prywatnych, od wszelkiego rodzaju wkładów na rachunek bieżący i innych wkładów procentowych i od wszelkich kapitałów pieniężnych wypożyczonych, bez względu na formę. — Wskutek tego w związku z dawniejszemi ulgami podlegają jeszcze opodatkowaniu operacje kredytu krótkoterminowego oraz specjalne rachunki, pokryte papierami wartościowemi (on callowe) i przychody brutto umówione w kontraktach wydobywania ropy naftowej lub gazu ziemnego. Dochód skarbu z tego źródła wynosił w r. 1928/9 okragło 16 milionów zł., w r. 1931/2 zaś 6 i pół miliona złotych.

9) Podatek nadzwyczajny od niektórych zajęć zawodowych, wprowadzony ustawą z 19 grudnia 1931 poz. 882, nakłada procentowy pogresywny podatek na zajęcia o charakterze publiczno-prawnym, przynoszące zarobki notariuszom,

pisarzom hipotecznym i komornikom. Podatkowi podlegają tylko dochody wyższe ponad 12.000 zł. rocznie, stopa podatkowa zaś wynosi 3 proc. do 20 proc. Podatek ten jest wolny od 10 proc. dodatku do podatków i utraci moc obowiązującą w terminie, który określi rozporządzenie rady ministrów. Na rok 1933/4 preliminowano z tego podatku dochód w kwocie 1.7 miliona złotych.

10) Podatek od energii elektrycznej, wprowadzony ustawą z 17 grudnia 1931 poz. 880, wynosi 10 proc. wartości (ceny) zużytej energii elektrycznej, pobieranej przez poszczególnych odbiorców dla celów oświetleniowych, a także dla innych celów, jeżeli jest mierzona wspólnie z energią światła. Nie podlega jednak podatkowi energia elektryczna używana wspólnie dla innych celów, jeżeli dla celów oświetleniowych zużywa się tylko nieznaczoną część tej energii. Płatnikiem podatku jest odbiorca czyli konsument energii na podstawie należności, policzonej przez zakład elektryczny za tę energię; właściwie zatem podatek ten jest konsumcyjnym i pośrednim. Sprzedawca energii jest tylko obowiązany do obliczenia i poboru kwot podatku wraz z dodatkiem komunalnym i jest wobec władzy skarbowej odpowiedzialnym za ściągnięcie podatku w tym samym stosunku, w jakim pobrał swoją należność za energię. Wolne od podatku jest zużycie energii przez urzędy państwowe i samorządowe, instytucje i zakłady, przedsiębiorstwa państwowe nie wydzielone, koleje państwowe, poczta, telegraf i telefon, zużycie energii na cele oświetlenia ulic i placów publicznych oraz na cele przedsiębiorstw w rejonie obronnym, korzystających z ulg (rozporz. Prezyd. Rzeczyp. z 22 marca 1928 poz. 329). — Przedsiębiorstwa samorządowe o charakterze przemysłowym i handlowym nie są wolne od tego podatku.

Miasta liczące ponad 25.000 mieszkańców mogą nakładać dodatki komunalne do tego podatku do wysokości 25 proc. kwoty podatku.

Wschodnie obszary państwa oraz część wojew. pomorskiego wraz z Gdynią zwolnione są na lat 10 od tego podatku.

Na rok 1933/4 preliminowano z tego podatku dochód w kwocie 10 milionów złotych.

11) Podatek spadkowy i od darowizn (str. 71) doznał znacznej zniżki taryfy podatkowej na mocy ustawy z 14 marca 1933 poz. 142. Kwota wolna od podatku od spadku i darowizn,

ustalona w dawniejszej ustawie (z 18 lipca 1924) nie uległa zmianie. Natomiast zmianie uległa stopa i progresja podatkowa we wszystkich pięciu grupach. W pierwszej grupie stopa podatku rozpoczyna się (ponad 10.000 zł.) od 0.5 proc. i dochodzi przy spadkach ponad 10 milionów zł. do 4 proc. W drugiej grupie stopa podatku dochodzi do 8 proc., w trzeciej do 12 proc., w czwartej do 24 proc., w piątej do 34 proc. Nadto nie pobiera się odtąd dodatku 10 proc. do tego podatku. Dochód z podatku od spadków i darowizn umieszczony jest w budżecie w grupie opłat stemplowych. W ostatnich latach wynosił około 13 milionów zł. rocznie. Obecnie znacznie się zmniejszy z powoduniżenia podatku i niepomyślnej sytuacji gospodarczej.

12) Nadzwyczajna danina majątkowa, wprowadzona ustawą z dnia 24 marca 1933 p. 248, wchodzi w miejsce nadzwyczajnego podatku majątkowego (str. 69), który równocześnie został uchylony, przy utrzymaniu w mocy obowiązującej tylko już wymierzonych i zaległych rat tego podatku. Nowa danina majątkowa ma obowiązywać przez 5 lat do r. 1937 włącznie i ma przysporzyć skarbowi państwa ogółem sumy 120 milionów, po 24 milionów rocznie. Kontyngent roczny rozdzielony jest na płatników państwowego podatku gruntowego w kwocie 10 milj., na płatników podatku przemysłowego w kwocie 10.5 milj. i na właścicieli nieruchomości w kwocie 3.5 milj. Państwo, związki komunalne i przymusowe związki prawa publicznego, związki zawodowe, spółdzielnie mieszkaniowe i niektóre instytucje publiczne (Bank Polski, kasy sieroce, emerytalne, wdowie i pogrzebowe, kasy pomocy w nagłych wypadkach) wolne są od tego podatku. Nadto uwolnione są od podatku majątki, które same lub ich dochody służą bezpośrednio celom naukowym, oświatowym, dobroczynnym i sanitarnym, budynki poświęcone służbie Bożej, nowowznoszone budowle wykończone od 1 stycznia 1923 do końca r. 1937, małe gospodarstwa rolne osadników cywilnych i wojskowych oraz mali płatnicy we wszystkich trzech grupach, a mianowicie gospodarstwa rolne do 7 ha. i inne, o ile nie płać więcej niż 25 zł. podatku gruntowego, małe przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe mające obrotu rocznego nie więcej jak 20.000 zł. (przy zryczałtowaniu 27.000 zł.), małe nieruchomości, z których roczny przychód nie przekracza 1000 złotych. Stopę podatkową zastosowano degresywną. Wynosi ona

przy podatku gruntowym 40 proc., ale przy kwocie podatku 60 zł. i poniżej do 25 wynosi stopa 20 proc., przy podatku przemysłowym wynosi stopa podatku 0.6 od tysiąca obrotu, ale przy obrocie 50.000 zł. i niżej do 20.000 zł. 0.4 od tysiąca obrotu; przy nieruchomościach wynosi 0.6 proc. od sta. rocznego przychodu, ale przy przychodzie 2.000 zł. i niżej do 1.000 zł. wynosi 0.4 proc. Jeśli się okazało, że danina nadzwyczajna przy powyższej stopie podatkowej nie przyniesie sumy kontyngentowej, będzie stopa odpowiednio w danej grupie podwyższona, a przeciwnie będzie zniżona, gdyby przychód był większy, niż kontyngent.

c) PODATKI POŚREDNIE.

1) Podatek od wina i miodu syconego (str. 76) został ustawą z 22 października 1931 poz. 763 na nowo unormowany przez wprowadzenie ściślejszej definicji napojów winnych i określenie najwyższej granicy mocy napojów winnych. System opodatkowania nie został zmieniony, ale taryfa opłat podatku została podwyższona, upoważniono jednak ministra skarbu do obniżania w drodze rozporządzeń stawek podatku, z czego minister skarbu już po wydaniu ustawy korzystał (n. p. co do win owocowych). Ustawa wprowadza osobne opłaty od wyrobu (30—400 zł.) i magazynowania wina (100 zł.) wedle taryfy do ustawy dołączonej. Dochód z tego podatku preliminowany na r. 1933/4 nie dosięga 2 milionów złotych.

2) Podatek od piwa (str. 77) został ustawą z 22 października 1931 poz. 762 nie tylko na nowo unormowany przez dodanie definicji piwa dla ściślejszego określenia przedmiotu opodatkowania i szeregu nowych uzupełnień, ale został częściowo zmieniony w systemie dotychczasowym, ponieważ podatek od wyrobu piwa został zniesiony. Natomiast podwyższono podatek dla piwa pełnego na 8.30 zł. od hektolitra od pierwszych 2.000 hl., na 8.75 zł. od następnych 8.000 hl. i na 9 zł. 20 gr. od dalszych ilości lub od piwa z Gdańska lub zagranicy. Piwo dubeltowe płaci podatek o połowę wyższy, piwo mocne zaś, o zawartości ekstraktu ponad 20 proc., dwukrotnie wyższy. Za piwo uważa ustawa „napój otrzymany w drodze fermentacji alkoholowej za pomocą drożdży ze słodu z dodatkiem chmielu, względnie wszelkiego rodzaju cukru“. Od podatku wolne jest piwo wywożone z kraju zagranicę lub na obszar Gdańska oraz piwo wy-

dawane pracownikom jako deputat wedle norm ustalonych przez ministra skarbu, nie przekraczających jednego litra dziennie na jednego pracownika.

Przedawnienie należnego Państwu podatku od piwa, a tak samo od wina i miodu syconego, następuje po dziesięciu latach, o ile w tym czasie nie nastąpi przerwa przedawnienia przez jakikolwiek urzędowy krok, podjęty przez władzę skarbową w celu ściągnięcia należności podatku wymierzonego lub zatajonego.

Dochód Skarbu z podatku od piwa preliminowano na rok 1933/4 w kwocie 11,200.000 zł.

3) Podatek od cukru opiera się nadal (str. 79) na systemie kontyngentowym, a stopa podatku od cukru kontyngentowego (35 zł. od 1 cetn. m.) pozostała niezmienną. Podwyższona została tylko stopa podatku od cukru niekontyngentowego z 75 zł. na 125 zł. od cetn. metr. (Ustawą z 27 lutego 1931 poz. 136). Największe trudności zachodzą co do wywozu cukru z powodu konkurencji zagranicznego cukru, zwłaszcza trzcinowego, którego produkcja obecnie znacznie przewyższa produkcję cukru burakowego (europejskiego). Dla uregulowania eksportu cukru zawarły najważniejsze kraje wywożące cukier w maju r. 1932 w Brukseli międzynarodową konwencję cukrowniczą, w której ustalono ilość eksportu dla każdego z krajów zawierających konwencję. Największe ilości otrzymały Kuba i Jawa, Polska otrzymała ilość swego przeciętnego rocznego wywozu (308 tysięcy tonn cukru surowego), a w razie wyżki cen cyfry te miały być powiększone. Z powodu widoków na zawarcie i utrzymanie porozumienia międzynarodowego przyszła do skutku w Polsce ustawa z 5 listopada 1931 poz. 770 o uregulowaniu obrotu cukrem, w której na wypadek zawarcia międzynarodowego porozumienia upoważniono ministra skarbu do wyznaczenia kontyngentu eksportowego nie wyższego od przewidzianego w owym porozumieniu; w ramach uzyskanych udziałów w tym kontyngencie wolno każdej cukrowni wywozić cukier bez ograniczenia, ale poza temi ramami tylko za opłatą wywozową 100 zł. od cetn. metr. Natomiast do obrotu krajowego wolno wprowadzić cukier nadkontyngentowy dopiero po wyczerpaniu ogólnego kontyngentu i za opłatą 125 zł. od cetn. m. Zezwolono równocześnie cukrowniom odstępywać swe udziały w kontyngencie zasadniczym i zapasowym, a także eksportowym w

całości lub w części innym cukrowniom, przez co ułatwioną została fuzja słabszych cukrowni z silniejszymi. Mimo konwencji eksport znacznie się zmniejszył, zmniejszyły się w konsekwencji straty cukrowni na eksporcie i cena cukru kontyngentowego została przez ministra skarbu w jesieni r. 1932 obniżoną na 84.50 złotych za cetn. metr. białego kryształu loco cukrownia. Minister skarbu na mocy rozporz. Prezydenta Rzeczyp. (z 23 sierpnia 1932 poz. 665) zwolnił od podatku cukier przeznaczony do produkcji przemysłowej środków spożywczych, podlegających podatkowi spożywczym (n. p. wino, miód).

Stopa podatku od cukru jest faktycznie nieco wyższą z powodu 10 proc. państwowego dodatku do podatku oraz opłaty na rzecz funduszu pracy (50 gr. od cetn. metr.).

Dochód Skarbu z podatku od cukru wynosił w r. 1930/1 120 mil. złotych, od tego czasu obniżył się nieco z powodu spadku konsumpcji. Na rok 1933/4 preliminowano 105 milj. zł. z tego podatku.

Podatek przemysłowy od obrotu cukru został przez min. skarbu scalony na 3.6 proc. od całkowitego przychodu brutto osiągniętego przez cukrownie, z dodatkiem 10 proc. dodatku i 1/4 części na cele komunalne. Cukrownie są upoważnione do doliczania do ceny sprzedaży cukru części scalonego podatku w wysokości 1.6 proc. wraz z 10 proc. dodatkiem i 1/4 podatku na cele komunalne. Dla ochrony cukru przed konkurencją sacharyny i innych środków słodzących wyrób i sprzedaż takich środków jest dozwolony tylko dla celów leczniczych i naukowych za zezwoleniem ministra skarbu i pod kontrolą skarbową (rozp. Prezyd. Rzeczyp. z 7 października 1927).

4) Podatek od drożdży prasowanych (str. 81) został ustawą z 10 marca 1932 poz. 249 i w nowej ustawie o monopolu spirytusowym (rozp. Prezyd. Rzeczyp. z 11 lipca 1932 poz. 586, art. 57) podwyższony na 1 zł. 50 gr. od 1 klg. wagi, tak krajowych jak zagranicznych drożdży. Dochód z tego podatku preliminowano na r. 1933/4 w kwocie 12,750.000 zł.

5) Podatek od olejów mineralnych (str. 82 i 159) opiera się nadal na rozp. Prezyd. Rzeczyp. z 7 marca 1928 poz. 252. Podwyższenie tego podatku na cele drogowe (12 groszy od 1 kilogr.) wprowadziła nowa ustawa o państwowym funduszu drogowym z 29 marca 1933 poz. 254. Dochód z podatku od ole-

jów miner. wynosił w r. 1930/1 przeszło 30 milj. zł. na rok 1933/4 preliminowano 24 milj. zł.

6) Podatek od zapalniczek (str. 83) został w nowej ustawie o monopolu zapalczanym z 30 sierpnia 1931 poz. 45 znacznie podwyższonym, a zapalniczki i ich części zmienne z wyjątkiem zapalniczek elektrycznych umocowanych w środkach lokomocji wszelkiego rodzaju i zapalniczek ze złota i srebra, zaopatrzonych cechą urzędu probierczego, zostały uznane za przedmiot monopolu i wyrób ich może się odbywać tylko w fabrykach monopolowych lub w prywatnych na rzecz monopolu zapalczanego na mocy zezwolenia ministra skarbu. Opłata monopolowa od zapalniczki kieszonkowej wynosi 10 zł., od zapalniczki ściennej lub stołowej 25 zł. Zapalniczki ze złota i srebra płać 20 zł. podatku od sztuki. Minimalny wpływ z tego podatku, zagwarantowany Skarbowi przez spółkę dzierżawną monopolu, wynosi 120.000 złotych rocznie.

7) Podatek od kwasu octowego (str. 83) nie uległ zmianie.

8) Akcyzowe opłaty patentowe (str. 84) obejmują obok opłat od gorzelnii i od sprzedaży napojów alkoholowych, określonych w taryfie dołączonej do art. 62 ustawy o monopolu spirytusowym także opłaty od wyrobu i magazynowania napojów winnych na mocy nowej ustawy o opodatkowaniu wina z 22 października 1931. Dochód z tych opłat preliminowano na rok 1933/4 w kwocie trzech milionów złotych.

9) Podatek od kart do gry (str. 85) został przeniesiony do rubryki opłat stemplowych (dochód 200.000 zł.).

d) DOCHÓD Z CEŁ.

Dochód Skarbu z ceł (str. 85) ulega częstym wahaniom, ponieważ zależy w znacznej części od polityki handlowej państwa. Państwo ogranicza import w interesie samowystarczalności kraju i popiera eksport jawnymi lub zakrytymi premjami celem polepszenia swego bilansu handlowego. Na zmniejszenie importu wpływa stan zamożności kraju, a także konjunktura rynkowa cen, o ile import oznaczamy w pieniądzu. W r. 1928 import Polski wynosił 3.362 milionów złotych, w r. 1932 zaś tylko 862 milj. czyli 27 złotych na głowę mieszkańca. Dochód z ceł wynosił w r. 1929/30 395 milj. złotych, na rok 1933/4 zaś prelimi-

nowano ten dochód w kwocie 135 milionów złotych. Faktycznie jest dochód wyższym o kilkadziesiąt milionów złotych, które Skarb wypłaca z dochodu celnego tytułem zwrotów i premij eksportowych (w r. 1930/1 okragło 70 milionów zł.)

Począwszy od dnia 11 października 1933 obowiązywać będzie w Polsce nowa taryfa celna przywózowa, ustanowiona rozporządzeniem Prezydenta Rzeczyp. z 23 sierpnia 1932 poz. 732. Taryfa ta jest zróżniczkowaną na podstawie najnowszych badań i doświadczeń, a różni się od dawniejszej taryfy także swoim układem, podzielonym na dwie kolumny: wyższą (I) przeznaczoną dla krajów, z którymi Polska nie zawarła traktatów handlowych i niższą (II). Podstawą wymiaru cła będzie nadal waga towaru (100 kilogr. netto), w niektórych wypadkach waga brutto, niekiedy ilość sztuk lub wartość towaru wedle ceny rynkowej towaru w kraju produkcji.

e) OPŁATY STEMPOWE, SĄDOWE I ADMINISTRACYJNE.

Ustawa o opłatach stemplowych (str. 89) z r. 1926 została częściowo zmienioną przez nową ustawę o opłatach stemplowych z 18 marca 1932 poz. 340. Stawki poprzedniej ustawy zostały znacznie podwyższone (podania i świadectwa z 3 zł. na 5 zł., opłaty z 20 gr. na 50 groszy itp.). Osobną ustawą (z 18 marca 1931 poz. 171) podwyższono opłaty od kart do gry (z kartonu papierowego na 1 zł. 30 — 2 zł., z innych materiałów na 10 zł. od talji). Także podatek spadkowy i od darowizn, figurujący w budżecie opłat stemplowych, został osobną ustawą zmieniony.

Dochód skarbu z opłat stemplowych wynosił w r. 1929/30 204 milj. zł., zniżył się jednak w r. 1933/4 do sumy preliminowanej 130 milionów zł.

Od opłat stemplowych należy odróżnić liczne inne opłaty, tworzące przychód administracyjny innych ministerstw (str. 107). Na czele tych opłat należy wymienić opłaty sądowe, które zostały osobnemi ustawami na jednolitych zasadach unormowane dla okręgów sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie (ustawa z 17 marca 1932 poz. 250), osobno dla okręgów sądów apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz sądu okręg. w Cieszynie (ustawą z tejże daty poz. 251) i osobno dla okręgów sądów apel. w Poznaniu, Toruniu i Katowicach (ustawą z tejże daty poz. 252), oraz ogólnem rozporzą-

dzeniem wykonawczem minist. z 31 marca 1932 poz. 269 w sprawie uiszczania opłat i kosztów sądowych w postępowaniu cywilnem.

Dochód z opłat sądowych prelimitowano na r. 1933/4 w kwocie 67 milj. zł.

W drodze rozporz. Prezyd. Rzeczyp. (z 30 czerwca 1932 poz. 543) zostały ustalone opłaty od uprawnień górniczych, mianowicie od własności górniczej, a w b. zaborze austriackim także od wyłączności poszukiwań górniczych na zasadzie austr. ustawy z r. 1854 i opłaty paszportowe (z 30 kwietnia 1932 poz. 394).

Wiele opłat administracyjnych normuje rozporządzenie ministerjalne na podstawie ustaw ogólnych, n. p. opłaty probiercze (rozp. min. przem. i handlu z 9 lipca 1931 poz. 505), opłaty portowe i pilotowe (rozp. min. z 21 stycznia 1933 poz. 83), opłaty za cenzurę filmów (rozp. min. spr. wewn. z 10 kwietnia 1930), opłaty szkolne w szkołach średnich państwowych (rozp. min. wyznań i ośw. z 31 sierpnia 1931), pobierane w zakładach kształcenia nauczycieli, w szkołach zawodowych, w szkołach akademickich na rzecz funduszków opłat.

Niektóre opłaty administracyjne mają charakter podatków. Należą tu w szczególności opłaty emerytalne, podwyższone na mocy ustawy z 18 marca 1932 poz. 239 do 8 proc. od emerytur. Na rok 1933/4 prelimitowano dochód z emerytur cywilnych i wojskowych w kwocie 50.2 milj. zł., z emerytur kolejowych 23.5 milj., pocztowych 5.6 milj. zł. Tak samo podatkami są opłaty wprowadzone na rzecz funduszu drogowego i funduszu pracy, o których będzie poniżej mowa.

Sprawy daniny lasowej (str. 70), która była w budżecie traktowana jako przychód administracyjny minist. robót publicznych, zostały po zwinieniu tego ministerstwa przekazane ministerstwu skarbu (rozp. Prezyd. Rzeczyp. z 21 maja 1932 poz. 479). Wpływy z daniny lasowej prelimitowano na rok 1933/4 w kwocie 200.000 złotych.

2. MONOPOLE SKARBOWE.

Organizacja wszystkich monopolów doznała zmiany wskutek nadania im charakteru odrębnych osób prawnych pod naczelnym nadzorem ministra skarbu (ob. wyżej str. 12).

a) W monopolu solnym (str. 94) nastąpiła nadto zmiana zasadnicza wskutek oddania (rozp. Prezyd. Rzeczyp. z 21 czerwca 1932 poz. 497) w zarząd i eksploatację tego przedsiębiorstwa wszystkich państwowych salin i warzelni soli, które dotychczas były w zarządzie minist. przemysłu i handlu. Tylko warzelnie soli państwowego zakładu zdrojowego w Ciechocinku, jako związane ściśle ze zdrojowiskiem, pozostają pod zarządem zdrojowisk państwowych, będących obecnie w ręku ministerstwa opieki społecznej. Dyrekcja monopolu solnego (oraz innych monopolów) przedkłada do preliminarza budżetu sprawozdanie, zatwierdzone przez ministra skarbu, zawierające bilans i rachunek zysków i strat za ostatni okres sprawozdawczy oraz plan finansowo - gospodarczy na nowy okres budżetowy.

b) Znaczne rzeczowe zmiany wprowadziło w monopolu spirytusowym (str. 98) rozporządzenie Prezyd. Rzeczyp. z 11 lipca 1932 poz. 586, którem monopol ten został w całości unormowany. Przedmiotem monopolu spirytusowego, t. j. wyłącznym przywilejem Skarbu Państwa (poza ustanowionemu wyjątkami) są: a) zakup i sprzedaż spirytusu do zużycia w granicach państwa; b) wyrób i sprzedaż czystych wódek; c) skażenie spirytusu ogólnym środkiem skażącym i rozlew spirytusu skażonego. Spirytusem jest alkohol etylowy, tak surowy, jak oczyszczony. Produkcja i obrót innemi alkoholami, niż etylowy, nie jest przedmiotem monopolu, ale może być poddana pod kontrolę ministra skarbu w porozumieniu z ministrem przemysłu i handlu. Oczyszczanie, odwadnianie i magazynowanie spirytusu dokonywa się w zakładach państwowych lub prywatnych. Na wyrób, oczyszczanie i odwadnianie spirytusu, wyrób wódek gatunkowych, octu, kwasu octowego, drożdży, oraz magazynowanie spirytusu i wyrobów wódczanych potrzebne jest zezwolenie ministra skarbu, w porozumieniu z ministrami rolnictwa i przemysłu i handlu.

Gorzelnie dzielą się na rolnicze i przemysłowe. Gorzelnie rolnicze mają wedle nowych postanowień wyłączny udział w kontyngencie zakupu spirytusu na cele konsumcyjne. Gorzelniami rolniczemi są „gorzelnie stanowiące część składową gospodarstwa rolnego o obszarze minimalnym, jaki minister skarbu w porozumieniu z min. rolnictwa ustala w drodze rozporządzenia, obowiązane pędzić spirytus na kontyngent zakupu z ziemniaków i zboża na słód oraz zużywać uzyskany

wywar i obornik w gospodarstwach połączonych z gorzelniami". Odpadło więc postanowienie co do najwyższej granicy produkcji. Gorzelniami przemysłowymi są gorzelnie, nie odpowiadające powyższym warunkom, z wyjątkiem gorzelni, produkujących spirytus owocowy lub pejsachowy (rytualny), których nie zalicza się do przemysłowych. Dla drożdżarni pędzących spirytus ustala minister skarbu najwyższe dopuszczalne normy produkcji.

Minister skarbu w porozumieniu z min. rolnictwa określa corocznie kontyngent zakupu spirytusu na cele konsumcyjne i rozdziela go na gorzelnie rolnicze w stosunku proporcjonalnym do ich kontyngentu odpędu, zawiadamiając w ciągu lutego każdą gorzelnię rolniczą o jej przydziale. Ten sam minister w porozumieniu z min. rolnictwa wyznacza dla gorzelni wyłącznie rolniczych kontyngent odpędu na cele konsumcyjne i niekonsumcyjne na każde trzecielecie. Ciz sami ministrowie (nie rada ministrów, jak dawniej) ustalała każdego roku podstawową cenę zakupu spirytusu dla każdego województwa osobno, celem pokrycia kosztów gorzelni średniej o produkcji 700 hektolitrow czystego alkoholu bez potrącenia wartości wywaru. Gorzelnie o mniejszej produkcji niż 600 hektol. otrzymują dodatki do ceny podstawowej od 10 proc. do 30 proc., gorzelnie o większej produkcji niż 800 hektol. otrzymują obniżkę ceny o 8 proc. do 15 proc. Spirytusu owocowego i pejsachowego monopol nie zakupuje, ale zwalnia go do obrotu i do wyrobu wódek za opłatą wyznaczoną dla wyrobu wódek gatunkowych.

Cenę sprzedażną wódek czystych, oraz spirytusu na cele domowo - lecznicze i na wyrób wódek gatunkowych wyznacza, jak dotychczas, minister skarbu, policzając koszty własne i opłatę monopolową wraz z udziałem związków komunalnych. Przy sprzedaży spirytusu na cele domowo - lecznicze i dla wyrobu wódek gatunkowych podwyższa się opłatę monopolową o 25 procent.

Cenę spirytusu na cele niekonsumcyjne dla zużycia w kraju określa minister skarbu w porozumieniu z ministrem przemysłu i handlu oraz rolnictwa i reform rolnych. Sprzedaż tę prowadzi monopol spirytusowy za pośrednictwem przymusowego zrzeszenia producentów spirytusu, utworzo-

nego w myśl ustawy rozporządzeniem rady ministrów (z 19 grudnia 1932 poz. 1 z r. 1933) celem unormowania i kontrolowania produkcji i zbytu spirytusu niekonsumcyjnego i eksportowego, oraz wyłącznego zakupu i eksportu spirytusu eksportowego. Spirytus sprzedawany na cele niekonsumcyjne ulega skażeniu. Wywóz spirytusu zagranicę jest unormowany przez ministra skarbu. Minister skarbu ustala też warunki hurtowej i detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych w kraju.

Przedawnienie prawa do wymiaru i poboru należnych opłat monopolowych następuje w 5 lat po upływie roku, w którym władza miała możliwość dokonania wymiaru, o ile strona dostarczyła potrzebnych do wymiaru danych.

Dochody Skarbu z monopolu spirytusowego spadły w ostatnich latach bardzo znacznie w związku z niepomysłną sytuacją gospodarczą i wskutek rozpowszechnienia się tajnych gorzelni i przemysłnictwa. Na rok 1933/4 preliminowano dochód w kwocie 230 milionów złotych, niemal o połowę niższy, niż przed pięciu laty.

c) Także w monopolu zapalczanym (str. 103) wprowadziła nowa ustawa o tym monopolu z 30 stycznia 1931 poz. 45 znaczne zmiany przez rozszerzenie monopolu na inne pokrewne przedmioty i podwyższenie opłaty monopolowej. Według tej ustawy przedmiotem monopolu są: 1) zapalki, tj. wszelkie pręciki z drzewa, tektury, kartonu, słomy, stearyny, wosku i innych materiałów, powleczone masą, która daje się zapalić przez potarcie; 2) pręciki z drzewa, używane na zapalki; 3) taśma drzewna, używana na pudełka do zapalek; 4) gotowe pudełka do zapalek; 5) zapalniczki, z wyjątkami wyżej podanymi (str. 24). Wysokość opłaty monopolowej ustalono na 263 złotych od każdego miliona sztuk zapalek, 10 zł. od zapalniczki kieszonkowej i 25 zł. od ściennej lub stołowej. Pobranie podatku stwierdza się przez wyciśnięcie znaczka na zapalniczkę, a przy przywozie przez podróżnych przez wydanie kwitu na uiszczenie podatku. Własność fabryk zapalek przeszła na spółkę dzierżawną, a skarb państwa zrzekł się prawa do udziału w zyskach spółki, która też została zwolniona od obowiązku wywozu zapalek za granicę w wysokości 33 proc. konsumpcji wewnętrznej.

Dochody Skarbu z monopolów wynoszą około 35 proc. do-

chodów ogólnych. W r. 1928/9 dosięęły one sumy 890 milj. zł., następnie spadły do sumy 678 milj. w r. 1931/2. Na rok 1933/4 prelininowano ogółem z monopolów 661 milionów, w tej sumie z monopolu tytoniowego 350, spirytusowego 230, solnego 48.5, zapalczanego 18.5, z loterii państwowej 14 milj. złotych.

3. ODREBNE PODATKI I OPŁATY NA RZECZ FUNDUSZÓW PAŃSTWOWYCH.

W tej grupie poświęcimy naszą uwagę podatkom i opłatom przeznaczonym na dotację dla niektórych funduszków państwowych, a mianowicie dla funduszu kwaterunku wojskowego, dla funduszu rozbudowy miast, dla funduszu szkół zawodowych, funduszu państwowego drogowego i funduszu pracy.

a) dla funduszu kwaterunku wojskowego (str. 118) i funduszu rozbudowy miast (str. 117) głównem źródłem dochodu jest podatek od lokali (str. 140). Podatek ten, przeznaczony pierwotnie wyłącznie na cele komunalne, został w r. 1926 w połowie przeznaczony na dotację obu powyższych funduszków. Nowelą z 17 grudnia 1931 utrzymano dotychczasową stopę podatku 8 procentową od czynszów dla lokali jedno- dwu- i trzyizbowych, ale podwyższono na 12 proc. dla lokali ponad 3 izbowych. Dodatkowe 4 proc. przeznaczone są dla obydwu powyższych funduszków, a to dla funduszu rozbudowy miast 3 i pół proc., a dla funduszu kwaterunkowego pół proc. (tylko do końca roku 1942). Wymiar podatku od lokali i od placów budowlanych należy obecnie do urzędów skarbowych, które tytułem kosztów skarbowych mają prawo potrącać na rzecz Skarbu Państwa 3 proc. od sum wypłacanych na rzecz obu funduszków lub związków komunalnych. Podstawą wymiaru podatku od lokali w domach podlegających ochronie lokatorów jest komorne, a względnie wartość czynszowa z czerwca r. 1914, dla wszystkich zaś innych lokali komorne z roku poprzedzającego, a jeżeli lokal nie był wynajęty, to wartość czynszowa, jaką możnaby uzyskać. Nowa ustawa uwolniła między innymi od podatku od lokali mieszkania trzyizbowe, zajmowane przez bezrobotnych (dawniej dwuizbowe).

b) Fundusz rozbudowy miast pobiera jeszcze dochód z podatku od placów budowlanych na obszarze gmin miejskich, położonych przy ulicach i drogach, objętych planem re-

gulacyjnym. Stopa podatku wynosi 0.5 proc. wartości placu, co-
rocznie ustalonej, a w śródmieściu i przy głównych ulicach miast
(powyżej 15.000 mieszkańców) podnosi się stopa do 1 procent.
Wymiar i ściąganie tego podatku należy obecnie do urzędów
skarbowych, a podatki gminne mogą być nakładane tylko w for-
mie dodatków do tego podatku, do wysokości 100 proc.

Na rok 1933/4 preliminowano dochód funduszu kwaterunko-
wego z podatku od lokali w kwocie 8,350.000 zł., funduszu zaś
rozbudowy miast z podatku od lokali i placów budowlanych
w kwocie 12 milionów złotych. Ogółem wedle preliminarza bud-
żetu z podatku od lokali i placów budowlanych w r. 1933/4 prze-
widywany jest dochód w kwocie 50 milionów złotych do po-
działu pomiędzy związki komunalne i obydwie fundusze po-
wyższe.

c) Fundusz szkół zawodowych otrzymuje na mocy
ustawy o podatku przemysłowym udział w wysokości 25 proc.
w dodatkach do ceny świadectw przemysłowych i kart reje-
stracyjnych. Wedle preliminarza na rok 1933/4 udział ten jest
przewidywany w kwocie 5,665.000 zł.

d) Państwowy fundusz drogowy, utworzony w r. 1931,
otrzymał na podstawie ustawy z dnia 29 marca 1933 poz. 254
prócz dotacji państwowej i przychodów administracyjnych na-
stępujące wpływy z podatków (opłat):

1. z opłat od pojazdów mechanicznych i niektórych pojaz-
dów konnych;

2. z opodatkowania materiałów pędnych za pomocą dodat-
ku do podatku od olejów mineralnych, 12 groszy od 1 kilogr.;

3. z opłat od reklam, umieszczonych wzdłuż dróg publicz-
nych poza granicami miast;

4. z opłat pobieranych na rzecz Skarbu Państwa na podsta-
wie ustawy drogowej z r. 1920 i przepisów porządkowych z r.
1921 oraz ustawy z 14 marca 1932 o zarobkowym przewozie
osób i towarów pojazdami mechanicznymi.

Ogólny dochód tego funduszu na r. 1933 preliminowano
w sumie 27.1 milionów zł., z czego opłaty od materiałów pęd-
nych wynoszą przeszło 15 mil. zł.

e) Fundusz pracy, utworzony ustawą z 16 marca 1933
poz. 163 dla dostarczenia pracy bezrobotnym przez podejmowa-
nie robót o szerszym znaczeniu społecznym, czerpie swe docho-

dy — oprócz z dotacyj państwa, darów, zapisów i ofiar — z podatków („opłat“) i z budżetów związków komunalnych. Podatki (opłaty) płyną:

1. z podatku w wysokości 1 proc. od dochodu z uposażeń służbowych i stałych wynagrodzeń za najemną pracę. Wolne są od podatku emerytury, renty i zaopatrzenia, nie przenoszące 59 zł. miesięcznie, renty inwalidzkie, robotnicy rolni i osoby w zajęciach rzemieślniczych wykupujących świadectwa przemysłowe 8 kategorii przemysłowej;

2. z podatku (opłaty) od pracodawców w wysokości 1 proc. od uposażeń i wynagrodzeń za najemną pracę wypłaconych pracownikom; pracodawcy rolni opłacają 1 proc. tylko od zarobku pracowników umysłowych.

Opłaty powyższe ad 1. i 2. może minister Opieki Społecznej zryczałtować, jeżeli zarobki nie przekraczają miesięcznie 150 złotych;

3. z 1 proc. opodatkowanego dochodu z pracy samodzielnych wolnych zajęć zawodowych;

4. z 2 proc. wynagrodzenia z tantjem, w rozmiarach ustawy o podatku dochodowym z 7 listopada 1931;

5. z 5 proc. do 10 proc. opłat od biletów wstępu na wszelkiego rodzaju publiczne zabawy, rozrywki, widowiska i zawody sportowe;

6. z 1 proc. od stawek totalizatora;

7. z 50 groszy opłaty od 1 cetnara cukru konsumowanego w kraju;

8. z 25 groszy od 1 hektol. piwa. W obu wypadkach (7 i 8) odpowiedzialnym za opłatę jest producent;

9. 15 proc. od rachunków za żarówki elektryczne, krajowe i obce;

10. 5 proc. od sum należnych za spożycie gazu do użytku domowego; odpowiedzialnym za pobranie opłaty jest w obu wypadkach (9 i 10) przedsiębiorca;

11. 50 groszy od osób przebywających w restauracjach i salach bilardowych w późnych godzinach od 24—6 rano (prócz kolejowych). Opłata ta może być zryczałtowana;

12. 0.5 proc. od sumy wpłaconego czynszu najmu mieszkań i budynków, z wyjątkiem komornego z mieszkań jedno- i dwuizbowych.

Wpłaty miast wydzielonych na rzecz funduszu pracy wynoszą corocznie 1 proc., związków powiatowych komunalnych zaś 5 proc. budżetów zwyczajnych.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

DANINY SAMORZĄDOWE.

Ustawa o tymczasowem uregulowaniu funduszy komunalnych z 11 sierpnia r. 1923 została uzupełnioną i częściowo zmienioną nowelami i rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej, wśród których najważniejszą była nowela z dnia 17 marca 1932 poz. 223. Dla lepszego przeglądu dokonanych zmian minister Skarbu obwieszczeniem z dnia 28 września 1932 poz. 884 ogłosił uzupełnione pełne brzmienie ustawy z 11 sierpnia 1923.

System skarbowości i danin samorządowych nie uległ zmianie (str. 137—45). Daniny te płyną z trojakiego źródła:

1. **Z d o d a t k ó w** do podatków i opłat państwowych (gruntowego, od nieruchomości, przemysłowego od cen świadectw przemysłowych i od obrotu, od energii elektrycznej, a w b. dzielnic pruskiej także od dochodu prócz uposażeń funkcjonariuszów państwowych i komunalnych, dalej z dodatku do podatków pośrednich od piwa, wina i miodu syconego, od drożdży prasowanych, kwasu octowego i zapalniczek, z dodatku do opłat akcyzowych, od pism od przeniesienia nieruchomości). W tej grupie przybył nowy podatek od energii elektrycznej i dodatek 25 procentowy dla miast ponad 25.000 mieszkańców, dodatki zaś do pism dotyczących przeniesienia własności nieruchomości są z góry wymierzane od wszelkich takich pism w wysokości 50 proc. opłaty stemplowej i przypadają na rzecz gmin miejskich, a względnie powiatowych związków komunalnych, które mają obowiązek przekazać połowę otrzymanej sumy tym gminom wiejskim, na których obszarze rzecz nieruchoma jest położona. Z dodatków komunalnych do podatków pośrednich (30 proc. od podatku od piwa i wina, a 15 proc. do innych wyżej wymienionych podatków) przeznaczyła nowela 20 proc. na rzecz komunalnego funduszu pożyczkowo - zapomogowego, 50 proc. gminom miejskim a 30 proc. powiatowym związkom komunalnym do podziału w stosunku do liczby mieszkańców.

2. **Udziału** w dochodzie podatku dochodowego, podatku od lokali, w opłacie monopolowej od spirytusu, w podatku woj-skowym. Udział związków samorządowych w podatku dochodo-wym nie został zmieniony (20 proc. dla Warszawy, 15 proc. dla miast i powiatowych związków komunalnych). Udział miast i gmin wiejskich o charakterze miejskim w podatku od lokali wynosi połowę dawnego podatku 8 procentowego bez podwyż-ki. Udział w opłacie monopolowej od spirytusu, wynoszący 80 groszy dla związków komunalnych od 1 litra spirytusu, zmniejs-zył się o tyle, że z 80 groszy potrąca się 3.6 proc. na rzecz związków komunalnych województwa śląskiego, a resztę dzieli się pomiędzy komunalny fundusz pożyczkowo - zapomogowy oraz gminy miejskie i powiatowe związki komunalne w sposób taki, jak dodatki do podatków pośrednich. W podatku wojsko-wym gminy miejskie i wiejskie otrzymały udział w formie jed-norazowych opłat rocznych w kwotach 10 zł., 15 zł. i 20 zł. od płatników podatku.

3. **Z samoistnych podatków i opłat komunalnych**, wymienionych w ustawie, ewentualnie innych. Podatki te wy-magają zatwierdzenia władz nadzorczych zarówno ze stanowi-ska ich legalności jak i celowości uchwał. Z pośród dawniejszych podatków samoistnych niektóre zostały zamienione na d o d a t-ki do podatków państwowych, mianowicie podatek od placów budowlanych na dodatek do podatku od placów budow-lanych (na cele rozbudowy miast), podatek od przeniesienia własności nieruchomości na takiż dodatek 50 procentowy, poda-tek spadkowy na 10 proc. dodatek do państwowego podatku spadkowego z przeznaczeniem w całości na rzecz komunalnego funduszu pożyczkowo - zapomogowego. Podatek w y r ó w n a- w c z y dla gmin wiejskich (str. 139 f), wprowadzony w r. 1927 dla b. zaboru rosyjskiego, został rozszerzony ustawą z 20 marca 1931 poz. 172 na wszystkie dzielnice Polski (na razie do 31-go marca 1934) oprócz Śląska. Wysokość tego podatku nie może przewyższać w złotych ilości hektarów opodatkowanych w danej gminie, pomnożonej na obszarze wojew. centralnych przez dwa, wschodnich przez 1.5, południowych przez 0.5, a zachodnich przez 0.25. Za podstawę do wymiaru podatku przyjmuje się pań-stwowy podatek gruntowy bez progresji i regresji, ceny świad-ectw przemysłowych i kart rejestracyjnych, oraz podatek od

nieruchomości. Podatek od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk, ważny dla miast, został o tyle ograniczony, że opłaty od biletów wstępu zostały przyznane osobną ustawą (z 28 stycznia 1932 poz. 111) na rzecz Czerwonego Krzyża, a nowszą ustawą także na rzecz funduszu pracy: wskutek tego maksymalne stawki tego podatku dla poszczególnych grup miast oraz dla gmin wiejskich i zasady wymiaru określa minister spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem skarbu. Ustawa o funduszu drogowym uchyliła prawo gmin do nakładania opłat na pojazdy konne i mechaniczne, ustawa zaś o funduszu pracy nałożyła na miasta wydzielone obowiązek wpłacania na rzecz funduszu 1 proc., a na powiatowe związki komunalne 5 proc. corocznych budżetów zwyczajnych.

Nowela z r. 1932 wprowadziła nowe postanowienia o przedawnieniu danin komunalnych. Wymierzone już samoistne daniny komunalne, których zapłata zalega, przedawniają się po trzech latach, licząc od dnia, w którym przypadał termin ich płatności, o ile nie nastąpiła w tym czasie przerwa przedawnienia przez doręczenie wezwania do zapłaty, odroczenie zapłaty lub kroki egzekucyjne. Prawo do wymiaru samoistnej daniny komunalnej w razie pominięcia płatnika bez jego winy, przedawnia się już w ciągu jednego roku, następującego po tym roku, w którym wymiar miał być dokonany. Jeżeli jednak wymiaru nie dokonano z winy płatnika przez karalne uchylenie się tegoż od daniny, wówczas prawo wymiaru daniny takiej przysługuje związkowi komunalnemu przez 5 lat, poczynając od roku następującego po owym roku, w którym nastąpiło uchylenie się od daniny. Obowiązek zapłaty daniny przechodzi na spadkobierców do wysokości ich części spadkowej.

Fundusz komunalny pożyczkowo - zapomogowy (str. 118) wedle nowej ustawy (z 10 marca 1932 poz. 329) ma na celu udzielanie pożyczek bezprocentowych lub oprocentowanych gminom miejskim i powiatowym związkom komunalnym na ich własne potrzeby, względnie na potrzeby gmin wiejskich, w wyjątkowych wypadkach też bezzwrotnych zapomóg. Pożyczki oprocentowane mogą być udzielane także związkom międzykomunalnym, utworzonym dla celów opieki społecznej i szpitalnictwa, oraz centralnym zrzeszeniom samorządowym.

Wydatki związków samorządowych wzrastały po roku 1926

w szybkiej progresji i dosięgły w roku 1929/30 sumy 1285 milj. złotych, z której na samorząd województwa śląskiego przypadała kwota 177 milionów zł. Za wydatkami postępowały dochody, a z niemi obciążenie podatkowe i zadłużenie się związków komunalnych, zwłaszcza miast. Dochody związków komunalnych wynosiły w r. 1929/30 ogółem 1.249 milionów złotych, ogólne zadłużenie na 31 marca 1931 r. 1.221 milj. złotych w pożyczkach długo- i krótkoterminowych. Dla powstrzymania na przyszłość zadłużenia postanowiła nowela z r. 1932, że wszelkie pożyczki związków komunalnych, także wekslowe, wymagają zatwierdzenia władz nadzorczych i że wydatki na długi wraz z amortyzacją nie mogą przewyższać 25 proc. wydatków ogólnych budżetu zwyczajnego.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

DŁUGI PAŃSTWOWE

Długi państwowe Polski, obliczone w złotych, wynosiły w r. 1927 ogółem $3\frac{1}{2}$ miljarda, w r. 1932 zaś 5 miliardów złotych, w tej sumie długi zagraniczne przeszło $4\frac{1}{2}$ miljarda, długi wewnętrzne $\frac{1}{2}$ miljarda złotych. Długi wewnętrzne stałe zwiększyły się w ostatnich latach z powodu emisji 4% pożyczki inwestycyjnej z r. 1928, premjowej pożyczki dolarowej z roku 1930 i 3% premjowej pożyczki budowlanej z r. 1930, długi zaś bieżące z powodu podwwyższenia bezproc. kredytu Państwa w Banku Polskim do wysokości 100 milionów zł. i emisji biletów skarbowych w r. 1933. Na mocy ustawy (z 24 marca 1933 poz. 172) minister skarbu został upoważniony do emisji biletów skarbowych do wysokości 200 milionów zł. Z tego upoważnienia skorzystał minister skarbu, wypuszczając na razie od 10 kwietnia 1933 pierwszą serję biletów skarbowych trzymiesięcznych, oprocentowanych na 4% i sześciomiesięcznych, oprocentowanych na 6%, do wysokości 75 milj. złotych. Bilety te w terminie płatności będą wykupione przez Bank Polski.

Długi zagraniczne Polski zwiększyły się wskutek zaciągnięcia w r. 1930 pożyczki zapalczanej (od konsorcjum monopolu zapalczanego) w sumie 32.4 milj. dolarów, wskutek konsolidacji długu wojennego francuskiego, długów plebisytowych wobec Francji, Wielkiej Brytanji i Włoch, oraz ustalenia udziału Polski w przedwojennych długach austriackich.

